

Елин Пелин

Еволюция на идеите

I

В малкото салонче на бирария „Народна трапеза“ бяха се събрали четирима добри приятели, макар и всички от различни партии, но съвременни хора, политици от висш характер, гастрономи, общественици и, разбира се, гешефтари в добра смисъл на думата. Това последно общо качество беше златната спойка, която примиряваше техните политически различия.

Поканил беше ги на гювеч, по една неизповедима причина, един от четиримата, именно Тоню Карарски, виден член на една от властващите партии. Часът беше осем и половина, масата бе наредена, те чакаха вече един час, а гювечът още не идеше.

От време на време Тоню Карарски викаше момчето и нервирани питаше:

– А бе какво стана тоя проклет гювеч? Ще вечеряме ли тая вечер, или не?

– Не е готов, господин Карарски – отговаряше виновно прислужникът. – Подир малко...

– Как подир малко? Още сутринта съм го поръчал... Я нека дойде съдържателят!

Явява се съдържателят, дебел, едър, мазен, любезен, с големи засукани мустаци. – А бе, бае Петко, какво става с тоя гювеч? Че ние не сме се събрали да се измъчваме?

– Спокойствие, спокойствие, господин Карарски, всичко се нарежда... ще бъде.

– Как ще бъде? Умирам от глад... Цял ден съм се въздържал за тоя гювеч.

– Че какво е това? – викат другите. – Скандал!

– Колко повече чакате, толкова с по-голям апетит ще ядете, господа – казва бае Петко и се кланя ниско с широка усмивка.

– Ти се смееш, но нас не ни е до смях, гладни сме, разбери!

– Донеси тогава поне ракия и нещо мезе, киселко, разбираш ли...

От думата „киселко“ всички си преглътнаха като истински гладници. Бае Петко се завъртява като пумпал и бързо излиза.

– Ето, господа, в такъв момент като тоя, напълно разбирам канибалите и комунистите... Гладът е учител на много работи, гладът е изобретател на обществото, гладът ще го преобрази... Да, и трябва да бъде

преобразено това общество! Вижте тоя тип, бае Петко, последен келнер беше, стана милионер и не иска да знае, че тук гладни хора има... Смее ти се отгоре. За такива – революция и болшеvizъм, свали му мазната престилка, вземи му къщите и парите и го хвърли във фабриката, да върти машината! Да му спадне за един ден шкембето. Какъв е тоя социален ред, който дава възможност на такива типове да цъфтят, да виреят и да тлъстят... Болшевишки строй за такова общество! Да тури всеки на мястото му!

Тоню Карарски възбудено и нервно удари масата.

II

В това време един келнер тържествено донесе ракия и две-три чинии с нарязани кисели краставички и други там възбудители на апетита. Четиримата приятели вдигнаха със стръв глави и почнаха да посягат с вилици към чиниите, които момчето още не бе сложило на масата.

Подир малко друго момче, последвано от бае Петко, тържествено донесе гювеча. Ароматният дъх на печеното изпълни стаичката. Вън в големия салон засвири оркестърът.

Всички се нахвърлиха като канибали, с ножове и вилици, към топлия още гювеч.

Минута мълчание.

Отведнаж Тоню Карарски почна да чука неистово с ножа по чинията. Втурна се един от прислугата, втурна се и друг, но Карарски продължаваше да чука с ножа.

– Марш! Вън! Да дойде скоро съдържателят.

Влезе бае Петко.

Карарски скокна свирепо на крака, почна да крещи срещу мазното лице на бае Петко и да удря по масата.

– Какво си ми донесъл ти мене? Че ти какво ни мислиш нас! Ти за свини ли ни взимаш? Тоя гювеч съм го поръчал още тая сутрин в седем часа...

– Какво има, бе господин Карарски?

– Какво има, краставици има. Гювечът е суров. И зарзавата му, и месото му...

– Не може да бъде.

– Как не може да бъде – завикаха другите... – На, хапни да видиш.

Бае Петко смирено взе една вилица от съседната маса и дълбокомислено накуси. – А че... не е суров...

– Е, ти пък на говеда ни правиш – развикаха се всички.

– Извинете, господа, възможно е. Фурнаджията днес беше пийнал, та може и да е сгрешил, но аз не съм виновен...

– Как не си виновен? Че ти за какво ни взимаш? Бае Петко виновно излезе навън да се съвещава с някого.

– Ето на, това сме ние българите – развика се Тоню Карарски. – Камшикът, камшикът нас ще ни оправи. Диктатура, диктатура за тоя разпасан народ! Какви са тия права, каква е тая слободия. Всяка свиня

да ти господствува... Никой не си знае задълженията! Пратиш му говеч да ти опече, той се напие като свиня, или го остави суров, или го изгори, или пък най-хубавите мръвки ще изяде. Камшик, диктатура, господата!

– И бой, бой! Всеки да бъде поставен на мястото си – развикаха се и другите.

– Що за глупава конституция имаме! Кой ти разбира от конституция? Фашизъм за нас!

Всички почнаха да викат, да негодуват, да хулят българина, правата му и глупавите закони, които са разглезили тоя разпасан народ.

И съгласни по всички тия въпроси, те почнаха да сумтят и да бъркат с вилиците в големия говеч. Тоз мръвка извади, тоз зарзават гребне, онзи залък топне.

– Както е вкусен и лютичък, да е по-добре опечен, ще бъде чудесен – обади се един от компанията.

– Да... да – хвучеха другите и лапаха и призоваваха диктатурата над разюздания българин, който един говеч не може свястно да направи. Полека-полека страстите поутигнаха и говечът се попривърши.

Внезапно Тоню Карарски пак заудря по масата.

Втурнаха се момчетата.

– Вино, вино! – завика той, но малко по-спокоен. – А бе вие съвсем ни забравихте. Говеч без вино може ли?

III

Келнерите бързо донесоха приготвеното изстудено вино и наляха чашите.

Четиримата приятели, успокоени и заситени, чукнаха чашите:

– А! Браво! Виното е чудесно.

– То ще допече гювеча.

Още по чашка... Лошото настроение изчезна като по магия. Добрите приятели почнаха да се шегуват, да се смеят и даже за жени да приказват. Но тяхната краста беше политиката. Политиката и виното са много добри приятели. Едното е принцип, другото – идея.

Тоню Карарски пак взе думата.

– Както щете, господа, но нашата България е благословена страна.

Пийте и вижте какъв еликсир се ражда, не е ли така?

Той говореше разположен, мек, благ, просветен.

– Чудо, чудо! – казаха другите и вдигаха чашите.

– За твое здраве, Карарски. Карарски взе чашата.

– Да живее България, господа – хубава демократична България!

Както щете, господа, но от демокрацията по-хубаво няма! Колкото и неравномерно да се отклонява световното политическо махало, то пак ще се урегулира върху демокрацията. В нея лежи силата на нашия народ. Върху демокрацията ще се изгради; нашето бъдеще. Да живее демокрацията! – Да вдигнем чашите!

КРАЙ

© 1936 Елин Пелин

Набиране: Георги Величков
Източник: Словото

Публикация:

Елин Пелин. „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“, С. 1977. Под редакцията на Тодор Боров, Кръстьо Генов и Пеньо Русев.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5398>]